

INFORMATOR

MASOVNA GROBNICA U KALINOVIKU, 2021. GODINA

Međunarodna komisija za nestale osobe (ICMP) je pružila pomoć organima Bosne i Hercegovine (BiH) u identifikaciji posmrtnih ostataka ekshumiranih u junu 2021. godine u na lokalitetu Dobro Polje u blizini Kalinovika. Biološki uzorci su uzeti iz ekshumiranih posmrtnih ostataka i uspoređeni s referentnim uzorcima koje su ICMP-u dali srodnici nestalih koji su ih posljednji put vidjeli žive u Srebrenici u julu 1995. godine. U decembru 2021. godine je ICMP dostavio Institutu za nestale osobe (INO) izvještaje o podudaranju DNK za deset žrtava iz Srebrenice.

Lokalitet u Kalinoviku je prva masovna grobnica povezana sa srebreničkom genocidom ekshumirana nakon ekshumacije u Kozluku u aprilu 2016. godine. To je do sada geografski najudaljenija grobnica od Srebrenice od svih grobnica koje se dovode u vezu s događajima iz jula 1995. godine. Smještena je samo nekoliko kilometara od sela Godinjska Bara u blizini Trnova, gdje su pripadnici paravojne jedinice „Škorpion“ polovinom jula 1995. godine strijeljali šest zarobljenika bošnjačke nacionalnosti iz Srebrenice.

Kao rezultat zajedničkog rada Posebnog odjela za ratne zločine Tužilaštva BiH i Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), 6. maja 2021. godine su pronađeni posmrtni ostaci na području Kalinovika. Lokacija u Dobrom Polju se nalazi na nepristupačnom terenu prekrivenom kamenjem u dolini rijeke Bistrice, duž puta M18.

Organi BiH su uz pomoć stručnjaka za forenziku ICMP-a započeli ekshumaciju 31. maja 2021. godine. Ekshumirani posmrtni ostaci su bili u velikoj mjeri izmiješani, razasuti na području velike površine i prekrivni zemljom i građevinskim otpadom. Na posmrtnim ostacima su se vidjeli znakovi pogubljenja po kratkom postupku. Na lokalitetu su pronađeni povezi za ruke.

Postupak ekshumacije je okončan 22. juna 2021. godine. Po procjeni ICMP-ovih forenzičkih antropologa, a na osnovu broja kostiju desne cjevanice koje su ekshumirane na ovom lokalitetu, minimalan broj osoba ekshumiranih na ovoj lokaciji je deset osoba. Pošto su tijela bila u tolikoj mjeri razdvojena, vještak sudske medicine je za analizu DNK uzeo 64 postmortalna uzorka (zubi i kostiju).

Genetski profili su izolirani iz uzoraka te su ti profili su uspoređeni s referentnim profilima više od 100.000 srodnika nestalih u sukobima 1990. godina na području bivše Jugoslavije koji se nalaze u ICMP-ovoj bazi podataka. Utvrđeno je deset podudaranja DNK za različite osobe i ovi izvještaji o podudaranju DNK su dostavljeni INO-u kako bi domaći stručnjaci sudske medicine izvršili zvaničnu identifikaciju posmrtnih ostataka. Domaći organi će voditi postupak utvrđivanja uzroka i načina smrti. Dodatni izvještaji o podudaranju mogu olakšati reasocijaciju veoma razasutih skeletnih ostataka s ostacima 10 osoba za koje je već utvrđeno podudaranje DNK.

O ICMP-u

ICMP je sporazumom utemeljena međunarodna organizacija sa sjedištem u Nizozemskoj u Hagu. Njezin mandat je da osigura saradnju vlada i drugih organa u pronalaženju i identifikaciji osoba nestalih uslijed sukoba, povreda ljudskih prava, nesreća, organiziranog kriminala i drugih razloga, te da im pruža pomoć u provođenju tih aktivnosti.

Usljed oružanih sukoba na teritoriji bivše Jugoslavije je u periodu između 1991. i 1999. godine nestalo više od 40.000 osoba. Do sada je zajedničkim i kontinuiranim naporima vlasti uz podršku ICMP-a i veliko učešće porodica nestalih pronađeno više od 70 posto ovih nestalih osoba. U novembru 2018. godine su u sjedištu ICMP-a u Hagu predstavnici BiH, Hrvatske, Kosova, Crne Gore i Srbije potpisali Okvirni plan zvanično preuzimajući obavezu da zajednički djeluju kao Grupa za nestale osobe (GNO). Uz podršku ICMP-a je GNO prerasla u jedan djelotvoran regionalni mehanizam koji pomaže u nastojanjima da se pronađe 11.000 osoba koje se još uvijek vode kao nestale u sukobima na području bivše Jugoslavije.

Od 1996. godine ICMP pomaže organima u BiH kako bi pronašli više od 75 posto od 30.000 nestalih, uključujući i skoro 90 posto od 8.000 osobna nestalih nakon genocida u Srebrenici 1995. godine. Pored toga, ICMP je pružio pomoć u izradi Zakona o nestalim osobama iz 2004. godine i osnivanju INO-a, koji je s uspostavljen 2005. godine.

OPĆE INFORMACIJE

U julu 1995. godine su zaštićene zone Srebrenica i Žepa pale u ruke oružanih snaga bosanskih Srba. Kolona od više hiljada muškaraca je napustila Srebrenicu 11. jula 1995. godine i probijala se ka Tuzli. U danima koji su uslijedili u više navrata su upadali u zasjede, razbijani u grupe i zarobljavani. Na stotine njih je ubijeno i ostavljeno u šumama u zapadnom dijelu općine Bratunac, mnogo više ih je poginulo u nastojanju da se domognu teritorije pod kontrolom Armije Bosne i Hercegovine, dok ih je na hiljade zarobljeno i pogubljeno. Muškarce i starije dječake koji su ostali u Srebrenici su snage bosanskih Srba zatvorile u bazi Holandskog bataljona UNPROFOR-a u Potočarima i mnogi su potom pogubljeni.

Putem identifikacija na osnovu DNK, ICMP je uspio otkriti do koje mjere su počinitelji nastojali sakriti svoje zločine. Tijela su zakopana u brojne masovne grobnice u istočnoj Bosni, a počinitelji su kasnije koristili teške mašine kako bi premjestili tijela iz primarnih masovnih grobnica u sekundarne grobnice, koje su nekad bile i 50 kilometara udaljene od prvobitnog stratišta. Ovi orkestrirani naponi da se sakriju dokazi zločina su doveli razdvajanja tijela, pri čemu su se posmrtni ostaci jedne osobe često nalazili u nekoliko različitih grobnica.

Međunarodni sud pravde se 2007. godine složio s ranijom odlukom Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) da ovi zločini predstavljaju genocid. Ove presude su potkrijepljene ICMP-ovim korištenjem naprednih metoda analize DNK u identifikaciji posmrtnih ostataka nestalih osoba iz Srebrenice. Korištenje DNK od strane ICMP-a je predstavljalo prvu primjenu metoda identifikacije na osnovu analize DNK u scenarijima nestanka velikog broja osoba.

Do danas je u okviru 12 predmeta vođen sudski postupak pred MKSJ-om protiv ukupno 20 osoba za zločine koji se dovode u vezu sa Srebrenicom. Od ovog broja je 16 osoba osuđeno, dok su 3 oslobođene. Slobodan Milošević, bivši predsjednik Srbije, je umro prije završetka suđenja.

U BiH je pred Sudom BiH vođen postupak protiv ukupno 57 osoba za zločine počinjene u i oko Srebrenice u julu 1995. godine. Četrdeset tri osobe su bile optužene za zločine protiv čovječnosti po članu 172, a dvije za zločine protiv civilnog stanovništva u skladu s članom 173.

U Srbiji je Vijeće za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu 2007. godine vodilo postupak protiv pet pripadnika paravojne jedinice „Škorpioni” za učešće u strijeljaju šest zatočenička iz Srebrenice sredinom jula 1995. godine u selu Godinjska Bara u blizini Trnova, koje pored Kalinovika predstavlja područje na kom su u julu 1995 djelovali Škorpioni. Od ove grupe četiri osobe su proglašene krivim.

Dvije su osuđene na po 20 godina zatvora, jedna je osuđena na 13 godine, a jedna na pet godina. Peta osoba je oslobođena.

U Hrvatskoj je 2016. godine Vrhovni sud Hrvatske Miodragu Momiću, bivšem pripadniku Škorpiona, potvrdio osuđujuću presudu od 15 godina zatvora za ratni zločin počinjen ubistvom šest zarobljenika iz Srebrenice u Godinjskoj Bari blizu Trnova.

Za više informacija pogledati: Infografiku o [Srebrenici](#) i [Pregled stanja u BiH](#).